

אפשר להיות דירקטור

האחריות המוגברת המוטלת על דירקטורים אינה סיבה לברוח ממקצוע מרתק וחשוב, בתנאי שנוקטים בצעדי ההגנה המתאימים < יוסי גינוסר, ישראל גבירץ

בשנים האחרונות גדל היקף התביעות כנגד דירקטורים ונושאי משרה בארה"ב ובעולם. חלק ניכר מהן ייצוגיות, ומבין התביעות הייצוגיות בארה"ב – תביעות בנושאי ניירות ערך הן השכיחות ביותר והמשמעותיות ביותר. בישראל עלה בצורה חדה מספר התביעות הייצוגיות מאז אושר בשנת 2006 חוק תובענות ייצוגיות. דירקטורים יודעים שאם אינם פועלים לטובת החברה בתום לב, הם עלולים להיתבע בדין אזרחי ולעיתים אפילו פלילי. כיום האצבע קלה על ההדק כאשר מדובר בתביעות נגד דירקטורים, שהם עקב אכילס של החברה הנתבעת, מכיוון שהם תמיד דוחפים להגיע להסדר.

בחברות הביטוח בארץ התקבלו הודעות רבות על אפשרות לתביעות עתידיות של דירקטורים. ההודעות מתמקדות בעיקר בחברות שנקלעו לקשיים (חדלות פירעון) בעקבות המשבר הכלכלי או בחברות שלא הצליחו לפרוע את האג"ח שלהן. נושאים חשובים הופכים להיות משמעותיים יותר ויותר בעילות התביעות, כגון: הכרה בהכנסה שאינה קיימת, הצגת יתר של חייבים, הצגת חסר של התחייבויות, הצגת יתר של מלאי וכו'. Restatement כמעט תמיד גורר תביעה ייצוגית. גם נוכחות הגורם המוסדיים בתביעות גוברת, דבר אשר מעניק להן רוח גבית.

תוספת האחריות היא תהליך של השנים האחרונות, החל מהקריסה הגדולה של חברות בארה"ב בתחילת העשור, ועד נפילות ומעילות בחברות ובבנקים ישראלים. ועדת גושן החמירה את הקריטריונים על חברי הדירקטוריון וועדת הביקורת. היא המליצה, כי רוב חברי ועדת הביקורת והיו"ר

רו"ח יוסי גינוסר, רו"ח ישראל גבירץ, באהן קנה ניהול בקרה Grant Thornton

שלה יהיו דירקטורים עצמאיים ויידרשו להיות בעלי מיומנויות חשבונאיות פיננסיות ועסקיות, שיאפשרו להם להבין לעומקם את דוחות החברה.

גם תקנות ה-ISOX מוסיפות אחריות לנושאי משרה ודירקטורים. המנכ"ל נדרש להצהיר אישית בדוחות על נאותות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי. אם החברה הצהירה שלא קיימים ליקויים ובדיעבד התגלו ליקויים, החברה והדירקטורים חשויים לתביעות וכך גם רואה החשבון. במקרים שהתגלו ליקויים מהותיים ואלו דווחו, עדיין קיימת חשיפה לתביעות על כך שכשל ניהולי געע בתוצאות הכספיות.

במקרים שליקויים מהותיים לא תוקנו עד הדיווח השנתי הבא, קיימת חשיפה לתביעה כתוצאה מכך שהחברה לא תוכל לפרסם את הדוחות, ובשל רשלנות ניהולית מתמשכת בגין השפעת הליקויים על התוצאות. תקנות רשות ניירות ערך בדבר החשיפה לסיכונים שוק, כמו גם IFRS 7, הגדילו את אחריות הדירקטוריון בקשר לבקרת סיכונים שוק, סיכונים אשראי ונזילות. הדירקטוריון צריך לוודא, כי החברה מנהלת את סיכונים השוק באופן נאות.

מבחינות מסוימות, תפקיד הדירקטור אינו משתלם, כיוון שסכומי התביעות גדלו בד בבד עם האחריות, בעוד התיגמול לא גדל בהתאם. התמוטטויות של חברות בארה"ב ותביעות ענק כנגד הדירקטורים גרמו לגידול חד בפרמיית הביטוח D&O וקיטון משמעותי בנכונות החברות לבטח דירקטורים. ואולם, לדירקטוריון מספר כלים להקטין את חשיפתו לתביעות.

< ניהול סיכונים. ביצוע סקרי סיכונים ופעילות שמטרתה למנוע התממשות סיכונים.

< מניעת מעילות. בעבר חברות הסתפקו בחקירת מעילות לאחר התרחשותן, אך

כיום ההנהלות נוטות לפעול למניעתן. מדיניות מניעת מעילות נדרשת גם במסגרת ה-ISOX והיא כוללת קו חם לתלונות עובדים, סקרי סיכונים מעילות וביקורת למניעת מעילות.

< מומחיות פיננסית. על ועדת הביקורת לוודא, כי על חברה נמנים מומחים פיננסיים אשר ישכילו להבין את הדוחות ואת ההתלבטויות החשבונאיות בפניהן ניצבת החברה.

< שכירת יועצים ומומחים. מכיוון שהדירקטוריון אינו יכול להיות מומחה בכל התחומים, מקובל לשכור את שירותיהם של מומחים בתחומי שוק ההון, חשבונאות ועוד.

< שקיפות. קיימת חשיבות רבה לגילוי נאות לציבור ובזמן אמיתי של בעיות.

< שיקול דעת והשקעת מחשבה. חשוב שהדירקטוריון יודא שהחברה זהירה במתן תחזיות. בעת משבר, חשוב שהדירקטוריון יגלה חשיבה עצמאית ולא ייגרר אחר ההנהלה.

< ביטוח. זהו מפלטו האחרון של הדירקטור ולכן חשוב שחומה זו תהיה גבוהה כראוי. רצוי להסתייע ביועץ ביטוח או לפחות לבקש מהמבקר הפנימי שיבדוק את הנושא.

רבים יוצאים כנגד הגברת האחריות וטוענים, כי היא תגרום לכך שכל פעילות הדירקטור תכוון להימנע מתביעות עתידיות. הסכנה העולה מכך היא שמנהלים יפסיקו ליטול סיכונים, אשר מהווים את נשמת אפה של עשיית עסקים.

מנסיוננו, הדירקטור הישראלי הוא בעל אופי נועז ויזמי. נראה, כי הדרישות החדשות גורמות להפנמת סט של כללים חדשים, מבלי לפגוע באופן ממשי בנכונות לקחת אחריות. דירקטורים מקצועיים אשר יודעים לגדר היטב סיכונים, יוכלו להמשיך ולעסוק במקצוע מרתק ובעל תועלות לא מעטות. ●